

ROMANYA'DA TÜRKCÇE MATBUAT
VE TÜRKC BİRLİĞİ GAZETESİ
(1878-1939)

Yazar
Ömer BEDİR

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. Bu kitap Hacettepe Üniversitesi'nde Prof. Dr. Adnan SOFUOĞLU danışmanlığında Ömer BEDİR tarafından sunulmuş olan "Romanya'da Türkçe Matbuat: Türk Birliği Gazetesi (1930-1939)" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

ISBN

978-625-6965-12-6

Kitap Adı

Romanya'da Türkçe Matbuat ve Türk Birliği Gazetesi (1878-1939)

Yazar

Ömer BEDİR

ORCID iD: 0000-0002-7735-6473

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.2375

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Çalışmamızda, yıkılma sürecine giren Osmanlı İmparatorluğu'nun asli unsuru olan Türklerin toprak kayıpları neticesinde yeni kurulan ülkelerde azınlık konumuna düştükleri ve iç sorunları sebebiyle Devlet-i Aliyye'nin kaybedilen topraklarda kalan vatandaşlarıyla (sonradan soydaş olarak adlandırılacak) yeterince ilgilenemediği bir ortamda Romanya'daki Türk toplumu ve bu toplumun Türkçe matbuat yoluyla kültürel varlığını koruma çabaları ele alınmaktadır. Bu bağlamda, Türklerin Romanya'da azınlık konumuna düşme süreci, bu sürecin Türk toplumu üzerindeki etkileri, dilsel, dinsel ve kültürel kimliklerini muhafaza etmek için Romanya'daki Türklerin nasıl bir yol takip ettikleri ve bu süreçte hangi aktörlerin ön plana çıktıkları değerlendirilmektedir. Ayrıca, Romanya'daki Türk toplumu içinde Türklük mefkûresi ve Türklük bilincinin canlı tutulması, Türkler arasında birlik ve bütünlüğün sağlanması konusunda genel olarak Türkçe basın rolü, özelde ise Türk Birliği gazetesinin icra ettiği işlevler incelenmektedir.

Çalışmanın hedefi, Osmanlı bâkiyesi olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalmış Romanya Türklerinin varlıklarını muhafaza etmek için izledikleri yöntem ve stratejilerin incelenmesi, basın-yayın imkânlarının bu doğrultuda nasıl istihdam edildiğinin değerlendirilmesi, Cumhuriyet inkılâplarının Romanya'daki Türkler tarafından nasıl algılandığının anlaşılması, ayrıca Balkan coğrafyasındaki diğer ülkelerde yaşayan Türk azınlıklar hakkında benzer çalışma yapan veya yapacak araştırmacılara karşılaştırma yapabilmeleri için Romanya'daki Türk matbuatı bağlamında veri sağlanmasıdır.

Bu kapsamda çalışmamızda, Jön Türklerin Romanya'daki örgütlenmesi, Jön Türk hareketi ve Dobruca'da çıkarılan Türkçe gazeteler arasında nasıl bir ilişki bulunduğu, okur-yazarlığın yaygın olmadığı bir dönemde gazetelerin okuyucu bulmalarının ve mali açıdan ayakta kalabilmelerinin nasıl mümkün olduğu, Romen makamlarının Türkçe gazetelere bakış açısı, Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde Romanya'daki Türkçe basının ele aldığı konular arasında bir farklılaşma bulunup bulunmadığı, Romanya'da yayımlanan Türkçe gazetelerin Türk kimliğinin korunmasında nasıl bir görev üstlendiği, bu bağlamda Türk Birliği gazetesi ve Türk Gençler Derneği'nin özel rolü, Türk Birliği gazetesi ve Hamdullah Suphi Bey arasındaki ilişki, İbrahim Temo'nun Türk Birliği gazetesi üzerindeki etkileri, Türk Birliği gazetesinin yayın politikası, öncelik verdiği konular ve bunların ele alışı biçimleri incelenmektedir.

Yapılan literatür taramasında Romanya'daki Türkçe matbuatla ilgili az sayıda makaleye rastlanılmış olup, bu alanda hazırlanmış bir tez çalışmasına ise rastlanılma-

mıştır. 1877-1939 dönemine ait Romanya'daki Türkçe gazetelerin önemli bölümünün Osmanlıca harflerle yayımlanması, Romanya'da Osmanlıca bilen araştırmacı ve akademisyen eksikliği, ayrıca bu arşivlere erişimde yaşanan güçlükler sebebiyle bu alanda yeterince çalışma gerçekleştirilemediği anlaşılmaktadır. Romanya Bilimler Akademisi Arşivi'nde çalışma yaparken "Türk Birliği" gazetesinin adı ilgimizi çekmiş, gazeteyi inceledikçe diğer gazetelerden fikri anlamda farklı özellikler taşıdığı ve birçok alanda diğer gazetelere öncülük ettiği görülmüştür.

Türk Birliği gazetesinin incelenmesi kapsamında, İbrahim Temo'nun bugüne kadar literatürde ele alınmamış bazı makalelerine, aynı şekilde Hamdullah Suphi Tanrıöver'in bazı konuşmaları ve röportajları ile 1913 yılında Osmanlı hükûmetinde nazırlık görevinde bulunan Nicolae Batzaria'nın bazı makalelerine ulaşılmıştır. Öte yandan, Romanya'daki diğer Türkçe gazetelerde yayımlanmış ve önemli bulduğumuz bazı Osmanlıca makalelerin transkripsiyonlarına da bu kapsamda yer verilmiştir.

Çalışmamızda, Romanya Bilimler Akademisi Arşivi, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, ve Romanya Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nden yararlanılmıştır. Türkçe kaynakların yanı sıra İngilizce, Romence ve Fransızca kaynaklardan da istifade edilmiştir.

Bu çalışmanın tarihçiler, gazeteciler ve benzer alanlarda çalışma yapmayı düşünen akademisyen ve araştırmacılar için faydalı olmasını temenni ediyorum.

*Büyük emek, sabır ve fedakarlıkla beni büyüten kıymetli
anne ve babama sevgilerimle...*

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
BÖLÜM 1	
ROMANYA'DA TÜRK VARLIĞI VE TÜRKÇE MATBUATIN GELİŞİMİ.....	9
1.1 Türklerin Romanya'da Azınlık Konumuna Düşmesi ve	
Romanya'daki Türk Varlığının Göçlerle Azalma Süreci.....	10
1.1.1 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi (93 Harbi) ve Dobruca'dan Anadolu'ya Göçler	11
1.1.2 Balkan Harpleri (1912-1913) ve Dobruca'dan Anadolu'ya Göçler.....	14
1.1.3 Cumhuriyet Döneminde Romanya'dan Türkiye'ye Göçler ve Türkiye- Romanya Göç Anlaşması (1936).....	18
1.1.4 Gagavuzların Göç Kapsamına Alınması Çabaları	25
1.2 Azınlık Konumuna Düşen Dobruca Türklerinin Millî Kimlik ve	
Kültürlerini Koruma Çabaları Bağlamında Romanya'da	
Türkçe Matbuatın Gelişimi	31
1.3 Romanya'da Türkçe Matbuatın Gelişiminde Etkili Olan	
Başlıca Aktörler	37
1.3.1 İbrahim Temo'nun Romanya'daki Faaliyetleri ve Türkçe Matbuatın Gelişimine Katkıları	38
1.3.1.1 Teşkilâtçılık Alanındaki Faaliyetleri.....	40
1.3.1.2 Matbuat Alanındaki Faaliyetleri	47
1.3.1.3 Eğitim Alanındaki Faaliyetleri	49
1.3.2 Romanya'daki Türk Aydınların Mektebi Konumundaki Mecidiye Müslüman Semineri ve Türkçe Matbuatın Gelişimindeki Rolü	52
1.4 Romanya'da Çıkarılan Türkçe Matbuatın Özellikleri.....	61
1.5 Dönemler İtibariyle Romanya'da Türkçe Matbuat	75
1.5.1 1878-1908 Dönemi.....	75

1.5.1.1	Gazeta Dobrogei	76
1.5.1.2	Hareket	79
1.5.1.3	Sadâkat	80
1.5.1.4	Şark	81
1.5.1.5	Sadâ-yı Millet	85
1.5.1.6	Dobruca	87
1.5.2	1909-1918 Dönemi.....	88
1.5.2.1	Dobruca Sadâsı	89
1.5.2.2	Teşvik	90
1.5.2.3	Mekteb ve Aile	94
1.5.3	1919-1928 Dönemi.....	97
1.5.3.1	Cuvantul Dobrogei (Dobruca Sözü)	99
1.5.3.2	Dobruca.....	100
1.5.3.3	Tan	101
1.5.4	1929-1939 Dönemi.....	105
1.5.4.1	Emel	108
1.5.4.2	Yıldırım	111
1.5.4.3	Halk	113
1.5.4.4	Deliorman	115
1.5.4.5	Bora	116

BÖLÜM 2

ROMANYA'DAKİ TÜRKLER ARASINDA BİRLİK

ARAYIŞINDA BİR GAZETE: TÜRK BİRLİĞİ..... 119

2.1 Türk Birliği Gazetesi..... 119

2.1.1	Gazetenin Adı: Bilinçli Bir Tercih	119
2.1.2	Fiziksel Özellikleri.....	121
2.1.3	Kurulduğu Şehir, Dağıtım Kanalları ve Finansmanı	123
2.1.4	Kuruluş Süreci	125
2.1.5	Hedef Kitlesi	135
2.1.6	Yazarları	139
2.1.7	Misyonu: Her Alanda Türk Birliği	141

2.2 Türk Birliği'nin Düşünsel Paradigması Üzerinde Etkili Olan Aktörler145

2.2.1	Gazeteyi Yayımlayan Dernek: Türk Gençler Derneği	145
-------	--	-----

2.2.2 Türk Birliği Gazetesi, Jön Türkler ve İbrahim Temo.....	149
2.2.3 Türk Gençler Derneği'nin Türk Ocakları ve Hamdullah Suphi Tanrıöver'le İlişkileri	161
2.3 Türk Birliği ve Yeni Kurulan Cumhuriyet'le Fikri Birliktelik.....	165
2.3.1 Latin Harflerine Geçiş: Romanya'da Latin Harfleriyle Basılan İlk Türk Gazetesi.....	165
2.3.2 Öz Türkçe Kullanımı	167
2.3.3 Mekteplerde Modern Eğitime Geçiş.....	170
2.3.4 Kadınlar ve Medeni Hakları	174
2.3.5 Kültürel Konularda İnkılâpçı Bakış Açısı	181
2.3.6 Kadınlıkların Kaldırılması.....	186
2.3.7 İnkılâpların Benimsenmesi ve Devrim Aleyhtarlarıyla Mücadele.....	188
BÖLÜM 3	
TÜRK BİRLİĞİ'NİN MİLLİYETÇİ KARAKTERİ VE GAZETEDE	
ELE ALINAN BAŞLICA KONULAR.....	197
3.1 Türk-Tatar Ayrışması Karşısında Türk Birliği'nin Duruşu	197
3.1.1 Romanya'da Tatarlık Fikrinin Gelişimi.....	197
3.1.2 Türk Birliği Gazetesinin Tatarcılığa Yönelik Eleştirel Tutumu.....	202
3.2 Türk Birliği'nin Göç Meselesine Yaklaşımı	206
3.2.1 Göç Anlaşması'nın İmzalanmasından Önceki Dönemde Göçe İlişkin Konular	207
3.2.2 Romen Makamlarının Türklerin Göçüne İlişkin Tutumları.....	212
3.2.3 Göç Anlaşması'nın İmzalanması Sonrasında Göç İşleri.....	215
3.2.4 Göç Meselesinde Türk Birliği ve Tatarcıların Karşı Karşıya Gelmeleri.....	218
3.3 Gagavuzlar'ın Türklük Bilincinin Geliştirilmesi Yönündeki Faaliyetler	222
3.4 Türklerin Romen Siyasetinde Temsili Konusunda	
Türk Birliği'nin Görüşleri	227
3.4.1 Türklerin Siyasi Teşkilât Eksikliği.....	227
3.4.2 Türklerin Senatörlük Hakkı Bağlamında Yaşanan Sorunlar	231
3.5 Eğitim Konuları	236
3.6 Spor ve Sağlık Konularına Değinen İlk Gazete	239
3.6.1 Spor Konuları	239

3.6.2 Temo'nun Kafa Sporü Projesi	240
3.6.3 Sağlık Konuları	243
3.7 Türkiye-Romanya İlişkileri.....	244
SONUÇ	251
EKLER	257
KAYNAKLAR	301

KAYNAKLAR

ARŞİV KAYNAKLARI

Romanya Bilimler Akademisi Arşivi

- Aydınlık, Fon: P.IV.1.500, vol.10
 Bora, Fon: P.I.17.263
 Cuvantul Dobrogei, Fon: P.IV.1.500, vol.V
 Çardak, Fon: P.III.17.249
 Deliorman, Fon: P.III.12.422
 Dobruca, Fon: P.IV.5.502
 Emel, Fon: P.I.II.9.344
 Halk, Fon: P.III.7.671
 Hak-Söz, Fon: P.III.10.345
 Mecidiye Müslüman Semineri Yıllığı, Fon: P.I.5003
 Mekteb ve Aile, Fon: P.I.4.405
 Revista Musulmanilor Dobrogeni, Fon: P.II.9.595
 Romanya, Fon: P.III.IV.5.834
 Sadâkat, Fon: P.III.2.573
 Sadâ-yı Millet, Fon: P.IV.1.252
 Şark, Fon: P.IV.1.901
 Tan, Fon: P.III.9.202
 Teşvik, Fon: P.III.3.451
 Tuna, Fon: P.III.IV.9.203
 Türk Birliği, Fon: P.III.15.154
 Yıldırım, Fon: P.IV.12.318

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- BCA, Başvekâlet Muamelat Müdürlüğü, 30-18-1-2 / 54-36-9
 BCA, Başvekâlet Kararlar Müdürlüğü, 30-18-1-2 / 64-31-8
 BCA, Dâhiliye Vekâleti, 30-10-0-0 / 116-809-3
 BCA, Bükreş Elçiliği, 30-10-0-0 / 116-810-11
 BCA, Hariciye Vekâleti, 30-10-0-0 / 116-810-12
 BCA, Bükreş Elçiliği, 30-10-0-0 / 116-810-13
 BCA, Başvekâlet Kararlar Dairesi Müdürlüğü, 30-10-0-0 / 125-888-3
 BCA, Hariciye Vekâleti, 30-10-0-0 / 246-666-30
 BCA, Hariciye Vekâleti, 30-10-0-0 / 246-667-7
 BCA, Hariciye Vekâleti, 30-10-0-0 / 247-668-11
 BCA, Hariciye Vekâleti, 30-10-0-0 / 247-668-13
 BCA, Bükreş Elçiliği, 30-10-0-0 / 247-668-16

Romanya Dışişleri Bakanlığı Arşivi (Arhiva Ministerului Afaşerilor Externe)

- Fond: Turcia, vol. 65, Romanya'nın Ankara Elçiliği'nin 1101/1935 sayılı ve tarihli raporu
 Fond: Turcia, vol. 65, Romanya'nın Ankara Elçiliği'nin 16869-3/1935 sayılı ve tarihli raporu
 Fond Turcia, vol. 65, Romanya'nın Ankara Elçiliği'nin 1421/1936 sayılı ve tarihli raporu

KİTAPLAR

- ANDONYAN, Aram; **Balkan Savaşı** (Çev: Zaven Biberyan), Aras Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2002.
- BAYDAR, Mustafa; **Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları**, Menteş Kitabevi, İstanbul, 1968.
- COMAN, Virgil (Koord.); **Osmanlı Kartografya Kaynaklarında Dobruca (XVI.-XIX y.y.)**, Etnologica, Bükreş, 2015.
- CUPCEA, Adriana; Marin, Manuela; Omer, Metin; **Seminarul Musulman din Medgidia, Documente și memorie**, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2016.
- EKREM, Mehmet Ali; **Din Istoria Turcilor Dobrogeni**, Kriterion, București, 1994.
- İBRAM, Nuredin; **Dobruca'daki Müslüman Topluluğu Manevi Hayatından Sayfalar**, (Çev., Belghiuzar Cartali Buliga, Namık Kemal Yıldız), Ex Ponto, Constanta (Köstence), 1999.
- İNAN, Arı (haz.); **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir-İzmit Konuşmaları**, TTK, Ankara, 1982.
- GERAY, Cevat; **Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskanı (1923-1960)**, S.B.F. Maliye Enstitüsü, Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi, Rapor no: 9, Ankara, 1962.
- GÜNGÖR, Harun; Argunşah, Mustafa; **Gagavuzlar, Gagavuz Türklerinin Etnik Yapısı, Nüfusu, Dili, Dini, Folkloru Hakkında Bir Araştırma**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1998.
- HACISALİHOĞLU, Mehmet; **Jön Türkler ve Makedonya Sorunu (1890-1918)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2008.
- HALAÇOĞLU, Ahmet; **Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri 1912-1913**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1997.
- HANİOĞLU, M. Şükrü; **Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889-1902)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1986.; **Preparation for a Revolution: The Young Turks, 1902-1908**, Oxford University Press, New York, 2001.
- KABACALI, Alpay; **Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa, Basın ve Yayın**, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- KARPAT, Kemal H.; **Osmanlı Modernleşmesi**, Çev. Akile Zorlu Durukan-Kaan Durukan, İmge Kitabevi, Ankara, 2002.
- LEWIS, Bernard; **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Çev.:Prof. Dr. Metin Kıratlı, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991.
- NABİ, Yaşar; **Balkanlar ve Türklük**, Ulus Basımevi, Ankara, 1936.
- ŞAPOLYO, Enver Behnan; **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın**, Güven Matbaası, Ankara, 1969.
- TEMO, İbrahim; **İttihat ve Terakki Anılarım, Atatürk'ü N' için Severim?**, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2013.
- TOPUZ, Hıfzı; **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.
- TOROS, Taha; **Mazi Cenneti**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.
- ÜLKÜSAL, Müstecip; **Romanya Türkleri**, Türk Dünyası El Kitabı, TKAE Yayınları, Ankara, 1976. -; **Dobruca ve Türkler**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1987. -; **Kırım Yolunda Bir Ömür, Hatıralar**, Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, Ankara, 1999.

MAKALELER

- AĞUIÇENOĞLU, Hüseyin; "Ak Toprak'la Dobruca arasında. Dobruca Müslüman Türk Basınında Hicret Konusunda Yapılan Tartışmalar", **Osmanlı Araştırmaları Dergisi XXII** (Ed.: İnalçık, Halil; Eriünsal, İsmail E.; Lowry, Heath W.; Emecen, Feridun; Kreiser, Klaus), Enderun Kitabevi, İstanbul, 2003.

- AKBULUT, Uğur; "Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Amaçları Üzerine (1831-1876)", **Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 8/5, Ankara, Spring 2013.
- AKINİZ, Sercan, KARASU, Cezmi; "Mehmet Niyazi Bey'in Bilinmeyen Gazete Yazıları", Ed.: Tasin Gemil, Nagy Pienaru, **Moštenirea Istorică A Tătarilor**, Editura Academiei Române, București, 2012.
- ANZERLİOĞLU, Yonca; "Bükreş Büyükelçisi Hamdullah Suphi ve Gagauz Türkleri", **Bilig**, Sayı: 39, Ankara, Güz / 2006.
- ARABACI, Hacı Murat; "1783'ten II. Dünya Savaşı'na kadar Kırım'dan Anadolu'ya Yapılan Göçler (Sebepleri ve Sonuçları)", 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) (International Congress of Asian and North African Studies) 10-15.09.2007, Ankara / Türkiye Bildiriler/ Papers / **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları: 6**, Ankara, 2009.
- ARSLAN, Aslı; "Atatürk Döneminde Romanya'dan Türk Göçleri ve Göçmenlerin Türkiye'de İskânları", **Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 9/4, Ankara, Spring 2014.
- BİRSEL, Haktan; ÖZKAYA DUMAN, Olcay; "Balkan Demografisindeki Değişim ve Göçlerin Türkiye'ye ve Balkanlara Etkileri", Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, **Uluslararası Balkan Sempozyumu Bildirileri (5-7 Ekim 2012)**, Ed.: Süleyman Seydi, Vedat Kartalcık, Murat Kılıç, Isparta, 2013.
- BOZKURT, Giray Saynur; "Geçmişten Günümüze Romanya'da Türk Varlığı", **Karadeniz Araştırmaları**, Cilt: 5, Sayı: 17, Ankara, Bahar 2008.
- BUDAK, Ali; "Fransız Devrimi'nin Osmanlı'ya Armağanı: Gazete, Türk Basınının Doğuşu", **Turkish Studies**, Volume: 7/3, Ankara, Summer 2012.
- ÇELİK, Bilgin; "Üç Kimlikli Bir Jön Türk Aydını: Dr. İbrahim (Ethem) Temo (1865-1945)", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 1, İzmir, 2010.
- ; "Romanya'da Bir Jön Türk: İbrahim (Ethem) Temo ve Romanya'daki Faaliyetleri", **History Studies, International Journal of History**, Cilt: 2, Sayı: 2, Ankara, 2010.
- DEMİR, Kenan; "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", Iğdır Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 5, Iğdır, Nisan 2014.
- DUMAN, Önder; "Atatürk Döneminde Romanya'dan Türk Göçleri (1923-1938)", **Bilig**, Sayı: 45, Ankara, Bahar / 2008.
- ELTUT, Nükhet; "1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve İki Ülke Açısından Sonuçları", 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) (International Congress of Asian and North African Studies) 10-15.09.2007, Ankara / Türkiye Bildiriler/ Papers / **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları: 6**, Ankara, 2009.
- GEMİL, Tasin; "Osmanlı Öncesi Romanya Topraklarında Türk Varlığı / Turkic Presence on the Romanian Territory Before The Ottomans", Ed.: Tasin Gemil, Nagy Pienaru, **Moštenirea Istorică A Tătarilor**, Editura Academiei Române, București, 2012.
- KARASU, Cezmi; "Dobruca Türk-Tatar Matbuatından Teşvik", Ed.: Tasin Gemil, Nagy Pienaru, **Moštenirea Istorică A Tătarilor**, Editura Academiei Române, București, 2012.
- KARPAT, Kemal H.; "Foreword: The Story of an Institution and a Former Student's Memories", Ed.: Adriana Cupcea – Manuela Marin – Metin Omer, **Seminerul Musulman din Medgidia, Documente și memorie**, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2016.
- KAYA, Mehmet; "Balkan Savaşları Srasında Anadolu'ya Göçler ve Karşılaşılan Sorunlar", **History Studies**, Volume 5, Issue 6, Special Issue on Balkan Wars, Ankara, November 2013.
- KOÇAK, Ahmet; "II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Matbuatında "Tonguç" [Tonghidje] Gazetesi ve Romanya Türkleri İçin Önemi", **Türkiyat Mecmuası**, Cilt: 25, Sayı: 2, İstanbul, 2015.

- MARIN, Manuela; “*The Muslim Seminary of Medgidia During Communism (1948-1967)*”, Ed.: Adriana Cupcea – Manuela Marin – Metin Omer, **Seminerul Musulman din Medgidia, Documente și memorie**, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2016.
- MEHMET, Mustafa Ali; “*Despre moștenirea culturală turcă în Dobrogea (Unele Reflecții)*”, Ed.: Tasin Gemil, Gabriel Custurea, Delia Roxana Cornea, **Moștenirea Culturală Turcă în Dobrogea**, Editura Top Form, Bucharest, 2013.
- ONOFREY, Aleksandr Zaharoviç; “*Tarihsel Süreçte Gagavuz Türkleri*”, **Hikmet İlmî Araştırma Dergisi**, ADEKSAM, Gostivar, Makedonya, Mayıs 2008.
- ÖNAL, Mehmet Naci; “*Romanya Türklerine Bakış*”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Sayı: 93, İstanbul, 1994.
- ÖMER, Metin; “*The Emigration of Turks and Tatars from Dobrogea to Turkey Reflected in the Press of the Time (1936-1940)*”, Ed.: Tasin Gemil, Nagy Pienaru, **Moștenirea Istorică A Tătarilor**, Editura Academiei Române, București, 2012.
- ; “*Balkan Savaşlarında Romanya-Bulgaristan Anlaşmazlığı: Güney Dobruca*”, **Türk Yurdu**, Yıl 101, Sayı: 303, Ankara, Kasım 2012.
- ; “*Romanya’da Çıkan Türk Bir Gazete: Türk Birliği*”, **CTAD**, Yıl 9, Sayı: 17, Ankara, Bahar 2013.
- ÖZCAN, Ömer; “*Hamdullah Suphi Tanrıöver*”, **Türk Yurdu**, Yıl 100, Sayı: 281, Ankara, Ocak 2011.
- ; “*Müstecip Ülküsal, Dobruca ve Türkler*”, **Türk Yurdu**, Yıl 101, Sayı: 394, Ankara, Şubat 2012.
- POPOVIC, Alexandre; “*La Presse Turque (et Tatar) de Roumanie (1888-1940)*”, **Presse Turque et Presse de Turquie**, Ed.: Nathalie Clayer, Alexandre Popovic, Thierry Zarccone, Editions ISIS, İstanbul-Paris, 1992.
- STOICA, Lascu; “*The Emigration of the Muslims from Dobrudja in the Interwar Period – Romanian Contemporary Opinions and Appreciations*”, Ed.: Tasin Gemil, Nagy Pienaru, **Moștenirea Istorică A Tătarilor**, Editura Academiei Române, București, 2012.
- ÜLGEN, Erol; “*Dobruca Şair Mehmet Niyazi ve İthâfât Adli Eseri*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, Cilt: 50, Sayı: 50, İstanbul, 2014.
- ÜNÜ, Mucize; “*Uluslararası Diplomasi ve Ulahlar*”, **Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, Sayı: 7, Serander Yayınevi, Trabzon, Güz 2009.
- WITTEK, Paul; “*Yazıoğlu Ali on the Christian Turks of the Dobrudja*”, **Bulletin of the School of Oriental and African Studies**, C. XIV, London, 1952.
- YAVUZ, Nuri; “*Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Gagavuzlar*”, **Gazi Akademik Bakış**, Cilt: 4, Sayı: 7, Ankara, Kış 2010.
- YILDIRIM, Seyfi; “*Balkan Savaşları ve Göç*”, **Türk Yurdu**, Yıl 101, Sayı: 303, Ankara, Kasım 2012. ; “*Balkan Savaşları ve Sonrasındaki Göçlerin Türkiye Nüfusuna Etkileri*”, **CTAD**, Yıl 8, Sayı: 16, Ankara, Güz 2012.

SÜRELİ YAYINLAR

GAZETELER

Aydınlık
Coasta de Argint
Cuvantul Dobrogei
Cuvantul Nostru
Çardak
Deliorman
Dobruca
Halk

Hak-Söz
 Romanya
 Sadâ-yı Millet
 Sadâkat
 Şark
 Tan
 Teşvik
 Tuna
 Türk Birliği
 Yıldırım
 DERGİLER
 Bora
 Emel
 Mekteb ve Aile
 Revista Musulmanilor Dobrogeni

ANSİKLOPEDİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

İNTERNET KAYNAKLARI

- ÇOMAK, Nebahat Akgün; “*Eski Türk Basınında Balkanlarda Çıkan Türkçe Vilayet Gazeteleri*”, **Uluslararası Balkan Kongresi 28-29 Nisan 2014**, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, “www.bilgesam.org/images/Dokumanlar/0-404-2015021017balkankongresikita-bı-16.pdf” (Erişim: 3 Mart 2017)
- PEKESEN, Berna; “*Expulsion and Emigration of the Muslims from the Balkans*”, “<http://ieg-e-go.eu/en/threads/europe-on-the-road/forced-ethnic-migration/berna-pekesen-expulsion-and-emigration-of-the-muslims-from-the-balkans>” (Erişim: 28 Eylül 2016)
- TUNCER, Burak; “*Harf hatası resmi gazete kapattırdı*”, 15 Eylül 2008, “www.hurriyet.com.tr/amp/harf-hatasi-resmi-gazete-kapattirdi-9905373” (Erişim: 6 Nisan 2017)
- “http://udttmr-medgidia.ro/mehmet_niyazi.html” (Erişim: 5 Haziran 2016)
- “<http://cetobac.ehess.fr/index.php?111>” (Erişim: 6 Şubat 2017)
- “www.m.adevarul.ro/cultura/arte/va-mai-amintiti-de-nicolae-batzaria.html” (Erişim: 3 Mayıs 2017)